

U ZNAKU METANOJE

Dr Jordan KUNIČIĆ

Netko je rekao da je Ivan XXIII sebi predočio Crkvu kao zaručnicu u času kada se ova sprema na dolazak zaručnikov. Gleda sebe u zrcalu i govori: Ovako sam baš lijepa! Odbacila je što nije pomodno, npr. juridizam, birokratizam, političarstvo, teološki formalizam, liturgijski pasivizam itd., i postala svjesna onoga što traži naše vrijeme: da u njemu doista bude *prisutna*.

Možemo reći da se uljepšala. Ona je u sebi uvijek lijepa, krasna, ali njezini članovi joj pribavljaju bore. Tragično bi bilo kad bi se njeni članovi narcisoidno zaljubili u vlastitu ljepotu, kad je činjenica da oni na njenom licu stvaraju ljage i bore (Ef 5,27; Oe br. 4).

Sva sreća da opstoji sakrament osvješćenja, sakrament ljubavi koja se kaje i Ljubavi koja oprašta. Članovi Crkve posjeduju sredstva trajnog pomlađivanja. Pri tome doživljuju i neku dijalektiku, jer svaka se struktura protivi preobražavanju; izlažu se nekom riziku da se ogriješe o zakon kontinuiteta te izgube kontakt s izvorom.

Svako osvješćenje, pomlađivanje ili preobrazba izaziva neku napetost, lomljivu. Zašto? Jer su ljudi skloni pretjerivanju, pre naglašavanju pojedinog aspekta na štetu cjeline. A život je sinteza. Zbog toga mi prisustvujemo nekom ljuljanju broda s tolikim nagibom da mnogi počinju sumnjati, ili bolje: vapiti za Gospodinom: »Spasi, pogibosmo« (Mt 8,24).

Činjenica je da pretjerivanja ili pre naglašavanja ima napretek u postkoncilskoj Crkvi. Neki vele: prije Drugog vatikanskog sabora živjeli smo u zatvoru; drugi im odvrćaju: a sada među huliganima i razbijačima. I tako se pokušava postupati po načelu odmazde: klin klinom. Uvijek će pretjerivanje izazivati protuakciju, kao što ciklon izaziva anticiklon, val gura val. Nesreća je u tome što putnici na tom raskli-manom brodu sadašnjice trpe od teške morske bolesti.

Priznajmo da su i zatvorenici i huligani djeca Božja. Priznajmo da žive u vrlo napetom vremenu. Previranje, dinamika, brzina, tehnika obilježuju njegovu egzistenciju. Čuvajmo se pretjerivanja, ali nemojmo propustiti da naglasimo što treba naglasiti, jer vrijedi i opomena onog mudraca: »Ako ne želiš pretjerati — šuti dok ne oglopaviš« (Ortega y Gasset).

Pri konstataciji tog unutarnjeg previranja ili ljuljanja broda najviše nas boli, i mora nas boljeti, što porođajni bolovi dopiru i do vjernika. A oni reagiraju žaljenjem. Oni se sablažnjavaju. Zar mi ponekad ne zaboravljamo koliko odgovornost snosimo za tu našu najmlađu braću u Božjoj obitelji? Pavao VI nas zaklinje: »Nadasve je važno, radi mira savjesti i jedinstva kršćanskog naroda, da se na području morala i dogme svi pokoravaju učiteljstvu Crkve i govore istim jezikom (Humanae vitae, br. 28). Bez jedinstva nema egzistencije.

To bi značilo da konstatiramo kako nam u eri dijaloga fali unutarnji dijalog. Fali nam svijest pripadnosti jednoj zajednici, svijest međuovisnosti. Kao da nam služe za primjer one dvije ženske koje je sv. Pavao pozivao na slogu: Evodija i Sintiha (Fil 4,2). Da se ženske svađaju manje je vrijedno osude, ali je bolno ako se svećenici, muškarci, svađaju radi neslaganja u važnim, možda osnovnim pitanjima.

Ovo treba uočiti. Metanoja se ne postizava lijepim riječima. Ni brojnim diskusijama. S osjećajem duboke praktičnosti rekao je Marx da nije toliko važno raspravljati da li je misao odijeljena od prakse nešto realno ili nije. Važnije je nešto drugo: »Filozofi su dosada samo različito tumačili svijet, a radi se o tome da ga preobrazimo«.

Ove riječi su materijalno slične riječima sv. Pavla kojima poziva sve da budemo nova stvorenja (Rim 12,2; 2 Kor 5,17). Još prije: Kristovu pozivu da vrata ljubavi i revnosti sve zapali (Lk 12,49). Da time anticipiramo novo nebo i novu zemlju vizionara s Patmosa (Otkr 21,1). Poziv na radikalnu preobrazbu odzvanja prostorima mnogo prije nego se pojavio Marx.

Istina, mi ne možemo posegnuti za bilo kakvim sredstvima obnove, ali smo krivi što nijesmo dovoljno usvojili smjernice Pija XII upravljene vjernicima dne 10. II 1952. Te riječi glase: »Nije vrijeme za diskusije. Nema vremena da se traže neka nova načela. Niti nam vrijeme dopušta da tragamo za novim ciljevima i objektivima. To nam je sve poznato i u suštini ostaje isto . . . očekuje se od nas jedno: nastojanje oko konkretne realizacije.«

Želim istaknuti upravo to: potrebu aktivnog angažiranja u radu. Na dobro duša. U svijesti jedinstva s Kristom. Pod vidljivom glavom onoga »dolce Cristo« na zemlji. Jer žarkoj duši apostola dovoljno je i manje planova. Boji se da duge diskusije ne pređu u verbalizam. Boji se demona organizacije. Potpisala bi misao onog umnika: »Najopravniji bi bio sastanak s temom da više neće biti sastanaka«.

Mnogo se npr. riječi troši u onom novinarskom i infantilnom klasiciranju u konzervativce i progresiste, tradicionaliste i moderniste. Tako su i Klojini ukućani upozorili sv. Pavla da u zajednici braće u Korintu ima strančarenja. Sv. Pavao je snažno reagirao. Pavlovcima, apolonovcima, petrovcima dovikuje da je Krist, samo Krist razapet za ljude (1 Kor 1,10-17). Uzrok strančarenja vrijedi i za današnjicu. Ako ima prepreke, veli sv. Pavao, znak je da su ti strančari zemaljski, da ne žive po Duhu, nego po ljudsku (1 Kor 3,3).

Prelazeći na glavnu temu ovog Tjedna, moramo reći da se pretjerivanje događalo i događa i na prostoru ovog sakramenta obraćenja,

sakramenta ispovijedi. Dug je i naporan put kojim se probijala nauka i praksa ovog sakramenta. Nekada se prenaplašavala strogost, nekada blagost. Ponekad se isticalo što je pojedinačno. U neko doba naglasak je stajao na vanjskim oznakama, u drugo doba se naglasak premjestio na nutrinu.

Jedno je bitno: U nužnim istinama moramo čuvati jedinstvo; u dvoumnim možemo raspravljati; u svim situacijama u nama je da čuvamo ljubav (Oe br. 4.). Osim toga, kad raspravljamo, dužnost nam je da se ne ogriješimo o *načelo glavnoga*, tj. da onomu što je glavno ne dademo sporedno mjesto ili sporedan naglasak, a onomu što je sporedno da ne dademo glavno mjesto ni glavni naglasak.

Formalni integritet ispovijedi i potreba da se svi smrtni grijesi podvrgnu vlasti ključeva i dalje ostaju osnovne istine na području ovog sakramenta (Denz 1707; CJC kan. 807; Uputa o štovanju euharistij, misterija br. 35). U slučaju propusta, integritet treba popuniti.

Materijalni integritet i dalje će se smatrati da ne obavezuje »cum gravi incommodo, confessioni ipsi extrinseco«. Tako ćemo usvojiti naučavanja moralista-pastoralista da svećenik sa sviješću teškog grijeha u nedostatku ispovjednika može pokajan celebriрати. U nekim se prigodama može dati odrješenje masovno, npr. za napadaja iz zraka, za vrijeme misija (Denz 2031; 3833—3838). I opet integritet smrtnih treba popuniti.

Danas se, recimo, pretjerano naglašuje što ne zaslužuje neku pretjeranu angažiranost. Dok neki karikiraju današnji način gradnja isповједаonica nazivajući ih krlatkama, drugi karikiraju komunitariziranje isповједne prakse kao umasovljavanje, uklapanja u stroj u kojemu se drama osobne svijesti nastoji uspavati gubitkom osobne svijesti u stroju ili masi, gubljenjem svoga »Ja« u anonimatu.

Priznajmo ipak, da je opravdana želja Crkve da i formula odrješenja primi neki socijalno-komunitarni karakter (L br. 72). Jer, istina je, sakrament ispovijedi ne može spadati na makrosocijalni prostor kao sakrament svetog reda i ženidbe, ali je posve očito da je nemoguće izolirati sakrament ispovijedi od sakramenta Crkve.

I ovaj je sakrament u Crkvi. On je za Crkvu. Za sinove koji se vraćaju u krilo Očeva. Koji se izmiruje s braćom, sa Crkvom. Pokornička će ili penitencijalna liturgija nastojati to naglasiti. Međutim, ta liturgija ne može nadomjestiti što je rečeno o smrtnim grijesima i formalnom integritetu ispovijedi.

Isto tako treba danas naglasiti da ispovjednici moraju malo više svraćati pažnju na to da oni nijesu oružnici, ni kriminalistički agenti, ni tirani savjesti, ni sveci bez ljage, ni samo suci. Oni su pozvani prije svega da budu učitelji, savjetnici, prijatelji, očevi. Da se otnesu naglosti, površnosti, subjektivnih nazora, neznanja, juridizma, tvrdoglavosti itd.

Eto, ovaj Tjedan je u znaku *metanoje*. I za ispovjednike. Da uvide kako je problem broj 1 u ispovjednoj praksi on sam, ispovjednik. I da bi on kao takav morao počesto i iskreno zavapiti: *Mea culpa* —moj grijeh kao ispovjednika. I kada se riješi ovaj problem broj 1, sva će

ispovjedna praksa dobiti drugi izgled. Izgled s manje napetosti, s manje ljaga i bora.

Ne sanjam da će Tjedan odgovoriti na sva pitanja. Nije sve dorečeno ni s najkompetentnije strane. Sakrament ispovijedi je kompleksan. Semplicizam bi htio na kompleksno pitanje dati jednostrani i jednostavan odgovor. To je nemoguće. Za razumijevanje sakramenta ispovijedi ili obraćenja potrebno je trajno imati pred očima svu moralku, svu teologiju. Moralku o specifičnom ljudskom činu, grijehu, kreposti itd.

Glavno je da iskoristimo ovo vrijeme. To je vrijeme posebne prisutnosti Duha. Da metanoja počne od nas kao ispovjednika. Da se i na ovom području čuvamo zle sudbine bljutave soli. Da uočimo koliko se bora na licu Crkve pokazuje upravo s ove strane. Te joj bore stvaraju ispovjednici kao takvi.

Dao Bog da refleksijske o ovom sakramentu obraćenja, sakramentu povratka u kuću Očevu, sakramentu ljubavi koja se kaje i ljubavi koja oprašta, urode plodom za sve nas. Jer, ovaj sakrament jest sakrament primjene povijesti spasenja na pojedinu dušu. Tu se u duši pokajnika koncentriraju sva povijest spasenja. Ta duša postaje centar zbivanja čitavog gibanja u ekonomiji spasenja.

Možda smo na to malo mislili. Ove refleksijske, nadajmo se, preko osvješćenja ispovjednika prodrijet će u Božji narod i u svijet do kraja zemlje. — Tako neka bude!

SUMMARIUM

Decanus Facultatis praesentibus salutem dicendo exorditur facto obvio, menti Ecclesiae consentaneo, utilitate nempe horum conventuum inter sacerdotes pastoralis informationis causa. Sed cur hodie tot mentium perturbationes, idearum confusiones? Una ex causis haec: uni rei insistendo integram veritatem homines haud attingunt, unde unilaterales ac exaggeratas solutiones proponunt. Defectus fundamentalium notionum ac veritatum, spiritualis vitae nec solidae moralis formationis thesauro gaudens, multi usque ad fundamentalia fidei protendunt dubia. Apud nos hoc non tam evidens, non tam grave, at aliis ex regionibus vel statibus mala diffunduntur semina. Necessse est etiam quoad sacramentum poenitentiae, cui hic conventus specialiter dicatur, clare perspicere quid immutabile tenendum, quid vero mutationi, v. gr. quoad liturgiam poenitentialem, obnoxium esse potest.